

- ૩ (અ) ભારતીય અર્થતંત્રમાં ખેતીનું મહત્ત્વ સમજાવો.
(બ) ભારતમાં ખેતપેદાશોની વેચાણ વ્યવસ્થાની ખામીઓની ચર્ચા કરો.
- ૪ ભારતના આર્થિક વિકાસમાં ઔદ્યોગિકીકરણની ભૂમિકા સમજાવો અને આયોજનકાળ દરમિયાન થયેલા ઔદ્યોગિક વિકાસની હકારાત્મક લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.

અથવા

- ૪ (અ) ભારતીય અર્થતંત્રમાં નાના ઉદ્યોગોનું મહત્ત્વ દર્શાવો.
(બ) ભારતમાં મજૂર મંડળ પ્રવૃત્તિઓની નબળાઈઓ દૂર કરવાનાં સૂચનો જણાવો.
- ૫ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે)
(૧) ભારતીય આયોજનના હેતુઓ
(૨) અગિયારમી પંચવર્ષીય યોજનાનો અભિગમ પત્ર
(૩) ભારતમાં જાહેર સાહસોનું વિનિવેશીકરણ
(૪) ભારતમાં ઔદ્યોગિક ઝઘડાનાં કારણો
(૫) ભારતની વસ્તી સમસ્યાનાં ગુણાત્મક પાસાં.

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) As per the instruction no. 1 of page no. 1.
(2) Question No. 1 is compulsory.
(3) All questions carry **equal** marks.

- 1 Answer the following questions briefly :
- Indicate any four characteristics of underdeveloped economy.
 - State the reasons of low death rate in India.
 - What is the meaning of support prices and procurement prices ?
 - State the main objectives of agricultural price policy.
 - Give four negative characteristics of industrial development.
 - What is the privatisation of public sector undertaking ?
 - What are the causes of industrial disputes in India ?
- 2 Discuss the various sectoral development took place in India during planning period.

OR

- 2 (a) Discuss the economic impact of population growth in India.
(b) Explain difficulties encountered in calculating the national income in India.

- 3 (a) Explain the reasons for low productivity of agriculture in India.
(b) Discuss the reasons of high birth rate in India.

OR

- 3 (a) Explain the importance of agriculture sector in India.
(b) Discuss the defects of marketing system of agricultural produce in India.

- 4 Explain the role of Industrialisation in India's economic development and discuss the positive features of industrial development during planning period in India.

OR

- 4 (a) Explain the importance of small and cottage industries in Indian economy.
(b) State the suggestions for removing the weaknesses of trade union activities in India.

- 5 Write short notes : (any **two**)
(i) Objectives of Indian planning
(ii) Draft of Eleventh Five Year Plan
(iii) Disinvestment of public sector enterprises in India
(iv) Causes of industrial disputes in India
(v) The qualitative aspects of India's population problem.
-